

สิทธิในการตั้งถิ่นฐาน...สิทธิชอบธรรมในการจัดการจัดทรัพยากร

ธนู แนนเนียร

องค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

อันดามันองค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟู

บทนำ

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีนโยบายและโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลของภาครัฐ และภาคเอกชนเกิดขึ้นหลายโครงการ เช่น โครงการท่อก๊าซไทย - มาเลเซีย โรงไฟฟ้าบ่อนอกและ หินกรูด ท่าเรือน้ำลึก เชื้อนหินกันคลื่นที่มีมากมายทั้งชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและอันดามัน เป็นต้น โครงการเหล่านี้ได้สร้างความสงสัย เคลือบแคลงใจและข้อกังขาให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ในพื้นที่เป็นอย่างมาก เห็นได้จากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่โครงการและกลุ่มเครือข่ายฯ ได้ออกมาเรียกร้องให้หน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องในการอนุมัติโครงการได้ทบทวน ชะลอ และยุติ โครงการ

ก่อนหน้านี้ ปัญหาเรื่องที่ดินตั้งที่อยู่อาศัย และที่ทำกินของชุมชนประมงพื้นบ้านไม่ได้รับ ผลกระทบอย่างรุนแรงจนเช่นในปัจจุบัน แต่เมื่อมีการเร่งพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะยิ่งการส่งเสริมการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพยายามทำให้ประเทศไทยกลายเป็น ศูนย์กลางของการท่องเที่ยวระดับโลก ซึ่งมีจุดขายอยู่ที่พื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทย ที่มี องค์ประกอบที่หลากหลายทั้ง ชายหาด หาดทราย ป่าชายหาด ป่าชายเลน แหล่งปะการัง แหล่ง หล้าทะเล เกาะแก่งต่าง ๆ รวมทั้งวิถีชีวิตผู้คน แนวคิดลักษณะเช่นนี้ทำให้ชุมชนประมงพื้นบ้าน หลายแห่งต้องเผชิญกับปัญหาการถูกแย่งชิงพื้นที่สาธารณะอันเป็นที่ตั้งเดิมที่ชุมชนใช้ ประโยชน์ร่วมกัน เช่น กรณีที่ดินวะกัฟ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา กรณีการประกาศเขตอุทยาน ทับที่อยู่อาศัยของชุมชนประมงพื้นบ้าน กรณีพื้นที่ในโครงการพัฒนาเขตนิคมอุตสาหกรรม ที่ดิน เอกชนที่กว้านซื้อเพื่อก่อสร้างโรงแรม รีสอร์ท รวมถึงกรณีผลกระทบหลังจากเกิดธรณีพิบัติใน ประเทศไทย ที่ประชาชนผู้เดือดร้อนไม่สามารถเข้าไปปลูกบ้านอาศัยอยู่ที่เดิมได้เพราะถูกกล่าวหา ว่าอาศัยอยู่ในพื้นที่ของเอกชน ดังเช่น กรณีบ้านน้ำเค็ม ชุมชนทับตะวัน บ้านโนไร่ จังหวัดพังงา เป็นต้น

ประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐ หรือ ชุมชนกับ ภาคเอกชนมาอย่างต่อเนื่อง และหลายครั้งที่สถานการณ์มักจะนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ส่วน สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งในเรื่องที่ดินนั้น ล้วนแล้วเกิดขึ้นจากการจำกัดสิทธิในการ เข้าถึงที่ดินของชุมชน การกีดกันชุมชนท้องถิ่นให้อยู่วงนอกของการพัฒนาประเทศ โดยไม่ได้มีการ เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งในด้านการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจ

ให้กับชุมชนในกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง แต่กลับให้ความสำคัญกับความเจริญทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นให้เห็นเกือบทุกพื้นที่ของชายฝั่งทะเลไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ดินแดนอันได้ชื่อว่ามีความอุดมสมบูรณ์และสวยงามทางทัศนียภาพติดอันดับของโลก

วิถีชีวิตชายฝั่ง วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน

ชุมชนประมงพื้นบ้านของประเทศไทยโดยส่วนใหญ่แล้วจะตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ตามริมชายฝั่งทะเลหรือตามริมคลอง แม่น้ำต่างๆ มีทั้งใช้เรือและไม่ได้ใช้เรือเป็นพาหนะ แต่หากินหาอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเล วิธีการประกอบอาชีพเป็นเรื่องหลักที่ชาวประมงให้ความสำคัญ ดังนั้น การเลือกและตัดสินใจตั้งถิ่นฐานของชุมชนจึงต้องอยู่ติดกับชายฝั่งและทะเลเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ ชาวประมงพื้นบ้านในอดีตส่วนใหญ่จะไม่สนใจ หรือไม่ให้ความสำคัญกับการครอบครองที่ดินเหมือนชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน ด้วยเหตุว่าทรัพย์สินสำคัญของชาวประมงคือทรัพยากรที่อยู่ในทะเล คือ กุ้ง หอย ปู ปลา การมีบ้านเรือนก็เพียงเพื่ออาศัย หลับนอน และคอยเฝ้าระวังเรือเครื่องมือประมงเท่านั้น ดังนั้น “ผืนดินริมทะเล” คือวิถีชีวิตที่สัมพันธ์และเกี่ยวพันกับความเป็นอยู่ของชาวประมงมาจากรุ่นสู่รุ่นสืบต่อกันมา

เมื่อเวลาเปลี่ยนไปผนวกกับกระแสการพัฒนาของโลกในปัจจุบันที่ซับซ้อน แต่ต้องการความเป็นหนึ่งมากขึ้นภายใต้แนวโลกาภิวัตน์ ทำให้การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจทั่วโลกมุ่งไปสู่ตัวเลขการพัฒนาประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ประเทศไทยก็ไม่แตกต่างกันได้มีการรับเอาแนวคิดการค้าเสรีที่เปิดขายทุกอย่างที่เป็นจุดสนใจให้กับประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกเอาจุดขายด้านทัศนียภาพของชายฝั่งทะเลมาเป็นต้นทุนในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากการเร่งนำนโยบายด้านการท่องเที่ยวขึ้นเป็นวาระแห่งชาติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม โดยแผนระยะสั้นคือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ และแผนระยะยาวคือประชาสัมพันธ์โครงการลงทุนด้านการท่องเที่ยวขนาดใหญ่

การให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น มีผลกระทบโดยตรงกับการรุกคืบเข้ามาในหมู่บ้านชาวประมงริมชายฝั่ง ชายหาดที่เคยมีแต่ชาวบ้าน ชาวประมง กลับได้รับความสนใจจากกลุ่มคนภายนอกอย่างรวดเร็ว ที่ดินที่ไม่เคยมีมูลค่าก็เพิ่มมูลค่าขึ้นอย่างมหาศาล นี่เป็นบ่อเกิดสำคัญที่สร้างความขัดแย้งในเรื่องสิทธิและความชอบธรรมในการครอบครองที่ดินของชาวประมงในปัจจุบัน

นอกจากนี้เราพบว่าบางพื้นที่หน่วยงานของภาครัฐได้ทำหน้าที่เป็นผู้ละเมิดสิทธิในที่ดินของชุมชนประมงเสียเอง โดยการกำหนดมาตรการนโยบายว่าด้วยการประกาศที่ชายทะเลเป็นพื้นที่อนุรักษ์ การจัดระเบียบพื้นที่ชายทะเล และนโยบายจัดตั้งพื้นที่พิเศษ โดยองค์การบริหาร

พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว (อพท.) ทำให้ชุมชนชาวประมงในหลายพื้นที่ถูกระบุว่าเป็นผู้บุกรุกพื้นที่สาธารณะ และมีส่วนทำให้ชายฝั่งทะเลเสื่อมโทรม ด้วยสถานการณ์ต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการขาดดุลพินิจของการพิจารณาให้รอบคอบของหน่วยรัฐก่อนดำเนินการ รวมถึงกระบวนการดำเนินงานภายใต้กลไกการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนในทุกด้านยังคงถูกละเลยหรือมองข้ามความสำคัญ โดยเฉพาะสิทธิในการตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยและความมั่นคงในกรรมสิทธิ์ที่ดินครอบครอง ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว ความเปราะบางและความซับซ้อนเพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย

ทุนข้ามชาติกับการบุกรุกบ้านเกิด ณ บ้านย่าหมี

10 กว่าปีมาแล้ว ที่เกาะยาวใหญ่และเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นที่หมายปองของนักล่าค่าที่ดิน ทั้งชาวไทยและนายทุนต่างชาติมากหน้าหลายตา แต่เดิมเกาะยาวใหญ่ เกาะยาวน้อยเป็นเพียงหมู่เกาะกลุ่มเล็กๆกลางอ่าวพังงา ที่มีชาวประมงพื้นบ้านอาศัยอยู่ก่อนที่จะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวชาวไทยในฐานะแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตอันแท้จริง ไม่มีโรงแรม ไม่มีรีสอร์ทขนาดใหญ่ จะมีก็แต่เพียงห้องพักราคาต่ำลงพอเหมาะที่แบ่งปันให้ผู้มาเยือนเข้าพัก ต่อมาเมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเพิ่มมากขึ้น โรงแรม รีสอร์ท ขนาดเล็กที่สร้างขึ้นแบบง่าย ๆ ของคนบนเกาะเองก็เกิดขึ้น ขณะที่เกาะยาวใหญ่เริ่มเป็นที่หมายตาของนักลงทุนที่ไม่อาจหาความบริสุทธิ์บนเกาะใหญ่อย่างถูกต้องได้อีกต่อไป

หลายปีที่ผ่านมาสิ่งที่เกิดขึ้นกับเกาะยาวใหญ่จึงกลายเป็นการกว้านซื้อที่ดินของนายทุน การพอกที่ดินให้เป็นสินค้าเอาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมาออกเอกสารสิทธิ์แล้วนำไปจำหน่ายกับสถาบันการเงิน ทำให้ราคาที่ดินที่เคยมีราคาไม่กี่บาทก็พุ่งสูงขึ้นไปโดยปริยาย โดยเฉพาะที่ดินบริเวณชายหาดที่มีอยู่ไม่มากบนเกาะแห่งนี้ ทำให้การออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบเกิดขึ้นอย่างมากมาย เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อนายทุนที่มากกว้านซื้อที่ดินกว่าพันไร่ เพื่อเนรมิตให้เกาะยาวใหญ่กลายเป็นสถานที่พักตากอากาศสุดหรู สวรรค์ของนักท่องเที่ยว

โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือมารีน่า ได้ถูกหยิบขึ้นมาเป็นโครงการในระยะเริ่มต้นก่อนที่จะมีการพัฒนาไปสู่การก่อสร้างรีสอร์ท บ้านพักตากอากาศโดยเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2549 บริษัท นาราชา จำกัด ได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ โดยมีพื้นที่ครอบคลุมบริเวณอ่าวคลองสน บ้านย่าหมี¹ ตำบลเกาะยาวใหญ่ ถึงพื้นที่ ตำบลพุดใน อำเภอเกาะยาว เป็นพื้นที่เป้าหมายในการ

¹ บ้านย่าหมี ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงาเป็นเกาะที่ตั้งอยู่กลางทะเลที่เป็นภูเขาตลิ่งสูงป่าชายเลน เป็นชุมชนมุสลิมขนาดเล็ก ที่มีประชากรเพียงแค่ 459 คน จาก 81 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2550) ผู้คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน พร้อมกับเลี้ยงปลาในกระชัง ทำสวนยางพารา ไร่จางกรีดยางพารา นายช่างสร้างบ้านและต่อเรือ และยังมีอาชีพเสริมสร้างรายได้ควบคู่ไปด้วยอย่างการทำนา เลี้ยงสัตว์ ทำสวนมะพร้าวและสวนปาล์ม

สร้างท่าเทียบเรือยอर्थและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายใต้ชื่อโครงการสร้างท่าเทียบเรือมารีน่า² นับว่าเป็นโครงการที่ตอบรับกระแสการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลมาจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2548 พิจารณาเห็นชอบในหลักการโครงการพัฒนาอ่าวภูเก็ต พังงา กระบี่ ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ (เขตพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการท่องเที่ยว) ซึ่งในขณะนั้นบริษัทร่วมทุนต่างชาติขานรับนโยบายของรัฐบาลด้วยการกว้านซื้อที่ดินจำนวนมากใน เขตพื้นที่หมู่เกาะยาว เพื่อสร้างท่าเทียบเรือมารีน่าและทำพอนทูนจอดเรือ ไม่ต่ำกว่า 85 ลำ พร้อมทั้งรีสอร์ทและบ้านพักตากอากาศในอนาคต

ชุมชนบ้านย่าหมีซึ่งเต็มไปด้วยแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ป่าชายเลน ป่าชายหาด แหล่งหญ้าทะเล แหล่งปะการัง ที่อ่าวคลองสน บ้านย่าหมี เป็นแหล่งหญ้าทะเลผืนใหญ่ที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดพังงา **หญ้าทะเล** พืชชั้นสูงที่เติบโตในบริเวณชายฝั่งทะเลน้ำตื้น เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวมีดอกและเมล็ด เจริญเติบโตบนท้องทะเลกระจายอยู่ตามชายฝั่ง รวมพื้นที่ถึง 700 ไร่ บริเวณอ่าวคลองสนหรืออ่าวลาบู่ ทำให้คนในชุมชนและนอกชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในการจับสัตว์น้ำที่อาศัยบริเวณแหล่งหญ้าทะเล ทั้งเพื่อเป็นอาหารในครัวเรือนและเพื่อขาย **ป่าชายเลน** เป็นอีกหนึ่งทรัพยากรที่สำคัญของบ้านย่าหมี มีพื้นที่ทั้งหมด 2,801 ไร่ สร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน ทั้งตกปูดำ ปองกุ้งเคย (กุ้งตัวเล็กทำกะปิ) **ป่าไม้** (ป่าบก ป่าต้นน้ำ)ในพื้นที่เกาะยาวใหญ่ มีอาณาบริเวณ 2 ตำบล คือ ตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลพรุไน ได้มีการประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ป่าบกนั้นประกอบด้วยป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 5 แปลง ครอบคลุมพื้นที่ 23,519 ไร่ ด้วยเหตุนี้อ่าวคลองสน ของบ้านย่าหมี ต.เกาะยาวใหญ่ จ.พังงา จึงยังคงเป็นแหล่งรวมทรัพยากรที่มีความหลากหลาย ตั้งแต่ภูเขาถึงทะเล

จากการพูดคุยกับชาวบ้านย่าหมีเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2551 ได้มีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ที่มีหญ้าทะเลและสัตว์ทะเลมากมาย ทำให้ชาวบ้านบางคนเคยเห็นลูกพะยูน เต่าทะเล เข้ามากินหญ้าทะเลในบริเวณน้ำตื้น เพราะตัวเล็กจึงขึ้นมาทางน้ำตื้นได้ ซึ่งหญ้าทะเลนี้จะมีประมาณ 3-4 ชนิด นอกจากนั้นยังมี โลมาประมาณ 4-10 ตัว ช่วงลมสงบหรือช่วงหน้าแล้งอีกด้วย

การที่ชาวบ้านย่าหมี ใช้ชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติมาเป็นระยะเวลายาวนานจึงทำให้ชาวบ้านตระหนักและเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้จากธรรมชาติ นั่นคืออาหาร และอาชีพ ดังนั้นการทำลายธรรมชาติ โดยการทำประมงที่ผิดวิธี หรือ การกระทำอื่นที่มีผลร้ายต่อธรรมชาติ จึงไม่เกิดขึ้น อีกประการหนึ่ง คือ ชาวบ้านส่วนใหญ่ หรือ อาจจะทั้งหมดหมู่บ้านเป็นชาวบ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้นโดยหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามได้บอกไว้อย่างชัดเจนว่าการอยู่กับธรรมชาติ

² โครงการสร้างท่าเทียบเรือ “มารีน่า” เป็นโครงการขนาดใหญ่ของ บริษัท นารายา โดยโครงการนี้จะมีการก่อสร้างท่าเทียบเรือยอर्थ และ สิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ เช่น โรงแรมหรือที่พัก และ สถานที่ให้ความบันเทิง สถานที่ดำเนินโครงการ คือ เขตพื้นที่ของบ้านย่าหมี ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา โครงการนี้ถูกต่อต้านโดยประชาชนชาวบ้านย่าหมี และพื้นที่ใกล้เคียง รวมไปถึงประชาชนที่ประกอบอาชีพในบริเวณดังกล่าว

จะต้องเป็นอยู่แบบพึ่งพา ต้องอนุรักษ์ และพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องเพื่อชนรุ่นต่อไปด้วย ไม่ใช่อยู่เพื่อตัดดวงผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตามบ้านย่าหมีในวันนี้กำลังเผชิญปัญหาอย่างหนักกับการบุกรุก เปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ชายฝั่งทะเล และป่าต้นน้ำป่าสงวนแห่งชาติ ของทุนข้ามชาติที่จะมาพร้อมโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือมารีน่า นางกานดา ไต่ถาม ชาวบ้านบ้านย่าหมี หมู่ 3 ตำบลเกาะยาวใหญ่ กล่าวไว้ว่า "ชาวย่าหมีไม่ต้องการความเจริญจากการสร้างท่าเรือมารีน่าและการพัฒนาต่อเนื่องในบริเวณอ่าวคลองสน หมู่บ้านของเรามีความเจริญเพียงพอแล้ว มีไฟฟ้าใช้ มีแหล่งน้ำที่พอเพียง มีแหล่งทำมาหากิน แล้วเราจะมีท่าเทียบเรือมารีน่าเพื่ออะไร"

คำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของชุมชนบ้านย่าหมีได้เป็นอย่างดีว่า ต้องการที่จะเป็นผู้เลือกและกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ความเจริญที่ถูกหีบยัดให้จึงเป็นเสมือนอาวุธที่กำลังเข้ามาทำลายและละเมิดสิทธิของชุมชนในการตั้งถิ่นและสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างชัดเจน

การรวมตัวรักษาแผ่นดินบ้านเกิด

กระบวนชาวบ้านย่าหมีที่ใช้ในการปกป้องพื้นที่อ่าวคลองสนคือการจัดตั้งแนวร่วมพิทักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติขึ้นในพื้นที่ ภายใต้ชื่อ **"กลุ่มเครือข่ายอาสาสมัครอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง"** โดยสิ่งที่กลุ่มเครือข่ายต้องการ คือ ยุติการบุกรุกและเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่บริเวณอ่าวคลองสน ยกเลิกโครงการก่อสร้างท่าเรือมารีน่า และเพิกถอนเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่ออกโดยมิชอบในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ การที่ชาวบ้านย่าหมีรวมพลังกันต่อสู้เพื่อคงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอย่างที่เขาต้องการไว้ เพราะแน่นอนว่าการสร้างท่าเทียบเรือ และสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้เกิดผลกระทบโดยตรงกับชุมชน เนื่องจากเมื่อโครงการ เริ่มดำเนินการก่อสร้าง ก็จะมีการปรับพื้นที่บริเวณดังกล่าว กว่า 1,000 ไร่ นั่นหมายถึง พื้นที่ป่าชายหาด พื้นที่ป่าชายหาด แหล่งหญ้าทะเล แหล่งปะการังและป่าต้นน้ำจะได้รับผลกระทบโดยตรง และส่งผลให้สัตว์น้ำหลายชนิดที่เป็นแหล่งอาหารที่เคยใช้กินอยู่อย่างพอเพียง มาหลายชั่วอายุคน ต้องสูญหายไปภายในเวลาไม่กี่วัน ดังนั้นสิ่งที่ชาวบ้านจะทำได้คือการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันในชุมชนโดยการรวมตัวกันลุกขึ้นต่อสู้กับกลุ่มทุน การย้ายครอบครัวมาอยู่อาศัยและเฝ้าระวังการบุกรุกจากนายทุนในบริเวณอ่าวคลองสน เป็นยุทธวิธีง่ายๆ ที่ชาวบ้านทำกัน แต่นำมาซึ่งความสัมพันธ์กระชับมากขึ้นในชุมชนและก่อให้เกิดกระบวนกรเรียนรู้ร่วมกันในสิทธิอันพึงมีของคนในชุมชนรวมทั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการต่อต้านทุนจากภายนอก

นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้ขยายภาคีแนวร่วมไปยังชุมชนประมงพื้นบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงและชุมชนประมงพื้นบ้านต่างพื้นที่ โดยการสนับสนุนและให้การช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคีเครือข่ายให้การช่วยเหลือ เช่น มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย

๔ (ปัจจุบันได้ปิดตัวลงและเจ้าหน้าที่ได้ย้ายมาทำงานภายใต้องค์กรความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน³) สมาพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้⁴ เป็นต้น โดยองค์กรเหล่านี้จะสนับสนุนให้กลุ่มเครือข่ายเข้าถึงการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐหรือทำหนังสือเพื่อยื่นเรื่องคัดค้านการเข้ามาของกลุ่มนายทุน โดยที่ผ่านมามีการทำหนังสือไปยังหลายหน่วยงาน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา นายอำเภอเกาะยาว ป่าไม้ และที่ดิน อ.เกาะยาว จ.พังงา สถานีตำรวจ อ.เกาะยาว จ.พังงา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ท้ายที่สุด เมื่อวันที่ 23 ก.พ.50 สำนักงานขนส่งทางบกที่ 5 สาขาพังงา ได้ยกเลิกการอนุญาตก่อสร้างโครงการทำเทียบเรือมารีน่า บริเวณอ่าวคลองสน บ้านย่าหมี เนื่องจากรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ได้สั่งการให้อธิบดีกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี แจ้งให้สำนักงานขนส่งทางน้ำที่ 5 สาขาพังงา เพิกถอนใบอนุญาต

การปกป้องทรัพยากรชายฝั่งของชาวบ้านย่าหมีจากโครงการของบริษัทข้ามชาติในครั้งนี้เป็น การตอกย้ำกระบวนการการทำงานที่บกพร่องของภาครัฐ ที่มีมุมมองและทัศนคติที่เคยชินกับการมองชาวบ้านว่าไม่มีความสามารถในการเข้าใจรายละเอียดของโครงการได้ แทนที่จะเร่งทำความเข้าใจกับประชาชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐบางกลุ่มกลับเป็นปากเป็นเสียงแทนบริษัทข้ามชาติในการเจรจาไกล่เกลี่ย ออกหน้าปกป้องกลุ่มบริษัทข้ามชาติ เพื่อให้ชาวบ้านยินยอมให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาพัฒนาโครงการ แต่การที่ชาวบ้านรวมตัวกันพิทักษ์ และปกป้องสิทธิของตนเองได้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านมีความผูกพันและมีความห่วงใยในทรัพยากรในบ้านเกิดของเขา โดยไม่ต้องการให้ความเจริญทางวัตถุเข้ามาทำลาย หรือเข้ามาทำให้เกิดความไม่สมดุล อีกประการหนึ่ง คือ เมื่อมีทำเทียบเรือหรือสิ่งอำนวยความสะดวก และ สถานที่ให้ความบันเทิงต่างๆย่อมมีผู้คนต่างเชื้อชาติศาสนา เข้ามาปะปนอยู่กับชุมชน ซึ่งขัดกับความต้องการของชาวบ้าน ที่ต้องการความสงบและวัฒนธรรมทางศาสนาที่ยังคงเดิม และ ศาสนาที่ยังมีความเข้มงวดชาวบ้านเกิดความกลัว ที่จะสูญเสียวัฒนธรรมประเพณีที่รักษาสืบทอดกันมานาน

³ **Andaman Organization for Participatory Restoration of Natural Resource (ARR):** Goals of organization are strengthen local organizations in local and network levels and encourage villagers to participate in coastal resource management. **Objectives are** to strengthen small-scale fishing communities, to support the small-scale fishing to be sustainable occupation and to promote appropriate coastal resource management by small-scale fishing communities

⁴ **Federation of Southern Fisherfolks (FFF)** is a popular organization set up by fisher folks in 13 southern provinces on October 26, 1993. Members of the FFF of the South are groups and forums of fisher folks and network at eco geographical areas in 13 southern coastal provinces. Its objectives are to protect community rights, conserve and recover marine and coastal resources, develop occupations and livelihood of communities as well as learning, monitoring and advocating for policies related to fishing communities.

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานกองเลขานุการสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้. (2550). **ปฏิรูปทะเลไทย คือ การปฏิรูปการเมือง: ปัญหาทะเลและข้อเสนอของชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้**. โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้

คณะทำงานวาระประชาชน คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน. (2545). **วาระประชาชนเพื่อความเป็นไทย ชุตรบรมข้อเสนอกภาคประชาชน**. (อัดสำเนา)

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. (2549). **จากโฮมสเตย์สู่รีสอร์ทห้าดาว**. เข้าถึงที่เว็บไซต์

http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/Default.aspx?ColumnId=45191&NewsType=2&Template=1

ประชาธรรมสำนักข่าวประชาชน. (2550). **ชาวเกาะยาวปักหลักค้าสร้างท่าเรือมารีน่า**. เข้าถึงวันที่ 12 มกราคม 2550 ที่เว็บไซต์

http://www.newspnn.com/V2008/detail.php?code=n6_12012007_01

องค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน เข้าถึงได้ที่ เว็บไซต์

<http://www.wetlandthai.org/about.html>

มารีน่ากับวิถีชีวิตชุมชนบ้านย่าหมี เกาะยาวใหญ่ เข้าถึงได้ที่เว็บไซต์ <http://www.aei-andaman.com/kohyaw/profile.html>